

1 PODRÓŻ W CZASIE

Polecamy trzy wycieczki, które sprawiają, że poczujesz się jak w wehikule czasu. Dawno temu północną Polskę pokrywał wielki lodowiec. Gdy klimat zaczął się ocieplać, wody topniejącego lodowca wyrzeźbiły w podłożu skalnym niesamowite jaskinie, które później ludzie nazwali **Grotami Mechowskimi**. Fantazyjne kształty kolumn i korytarzy w jaskiniach z pewnością zadziałają na Twoją wyobraźnię. Zwiedzanie trwa kilkanaście minut i jest możliwe od marca do listopada. W epoce kamienia, cztery tysiące lat temu, na tym terenie żyli łowcy fok. Wybierz się na spacer ścieżką edukacyjną w **Parku Kulturowym Osada Łowców Fok w Rzucewie**, aby dowiedzieć się, jak wyglądało ich życie, i poszukaj zrekonstruowanej chaty szamana. Natomiast w niedalekiej **Osadzie Słowiańskiej Slawutowo** poznaj garncarza, kowala, tkaczkę czy zielarza i zwiedź osiem chat, by zobaczyć, jak żyli nasi przodkowie tysiąc lat temu.

2 GRA W ZIELONE

Leśny Ogród Botaniczny „Marszewo”, prowadzony przez Nadleśnictwo Gdańsk, to połączenie lasu i ogrodu z opcją poznawania przyrody. Można swobodnie po nim spacerować, bawić się i korzystać z dostępnych tam atrakcji. Zwróć uwagę na świetnie przygotowane ścieżki edukacyjne, np. **„Szlak Alicji w zaczarowanym lesie”** z gigantycznymi owadami oraz „Labiryntem zmysłów” lub łatwy do pokonania wózek **„Szlak wśród korzeni”** z chatkami przypominającymi domki hobbitów. W każdą niedzielę od kwietnia do października możesz wziąć udział w zajęciach prowadzonych przez leśników, biologów i innych specjalistów w ramach cyklu „Ogrodowe Niedziele”. Poznasz wtedy różne funkcje lasu: przyrodniczą, społeczną i gospodarczą.

3 ORIENTUJ SIĘ

Biegi na orientację to świetne wyzwanie i sposób na spędzenie czasu z rodziną lub grupą znajomych. Biegać można z różnymi klubami lub samodzielnie. Na pewno pomocny będzie projekt **Zielony Punkt Kontrolny**, który powstał we współpracy z Lasami Państwowymi. Z bazy na stronie www.zielonypunktkontrolny.pl pobierz mapę interesującej Cię okolicy. W terenie zorientuj mapę (przyda się kompas) i jak najszybciej odszukaj zaznaczone na niej słupki kontrolne z dziurkaczami, którymi wytniesz otwory na Twojej mapie na dowód ich odnalezienia. Kto pierwszy, ten lepszy – dobrej zabawy!

4 LEŚNE SPACERY

Wypad do **trójmiejskich lasów** (większością z nich opiekują się Lasy Państwowe) to świetny sposób, aby w kilka chwil znaleźć się w świecie przyrody. Polecamy zwłaszcza sopockie szlaki spacerowe zbiegające się na skrzyżowaniu **Wielka Gwiazda**. Ich nazwy pochodzą od zwierząt, które można spotkać w tutejszych lasach: wiewiórek, saren, dzików, lisów, зайcey czy borsuków. Na początek spróbuj łatwego, także dla osób z wózkami, spaceru **Szlakiem Wiewiórek** (4 km), który rozpoczyna się w okolicy Sanatorium Leśnik i prowadzi przez Glinną Górę z pięknym widokiem na miasto. W gorący dzień wybierz malowniczy **Szlak wokół Doliny Radości** z przeprawą przez dolinę Potoku Czystej Wody, w którym można się ochłapać.

5 NAD GÓRSKĄ RZEKĄ

Przebywając niedaleko wybrzeża Morza Bałtyckiego, czasem poczujesz się jak w górach. W okolicach Trójmiasta jest wiele wzniesień o stromych zboczach, poprzecinanych wąskimi i krętymi dolinami. Wędrując gantędy, zobaczysz wielkie glazy narzucone ze Skandynawii przez lodowiec tysiące lat temu. Wyjątkowo ciekawy będzie spacer kamienistą doliną rzeki Raduni przepływającej przez Nadleśnictwo Kolbudy. Do rezerwatu **„Jar Rzeki Raduni”** możesz dojechać pociągiem, autobusem (stacja Babi Dół) lub samochodem na pobliski parking, a następnie ruszyć niebieskim szlakiem PITK. Przygotuj się na pokonywanie stromych zboczy, kładek i mostków, a także pni drzew leżących w poprzek dróg.

6 WYSPA STARYCH DRZEW

Jezioro Przywids na terenie Nadleśnictwa Kolbudy to świetne miejsce na odpoczynek, malowniczo położone wśród zielonych pagórków i lasów. Skrywa się tam ciekawy skarb przyrody – rezerwat sędziwych drzew na wyspie wystającej z wody niczym podłużny, wysoki garb. Do rezerwatu nie wolno wchodzić, ale można podплыnąć kajakiem lub rowerem wodnym. Przez lornetkę przyjrzyj się drzewom liczącym 180 lat i rozpoznaj wśród nich buki i dęby. Wokół jeziora prowadzi ścieżka rowerowa, a nad jeziorem jest kąpielisko oraz kemping.

7 LEŚNE JEZIORA I MOCZARY

Bieszkowickie Moczary to obszar pelen malowniczych torfowisk i jezior, znajdujący się niedaleko wsi Bieszkowice. Wybierz się koniecznie nad urokliwe leśne jezioro Borowo. Leśnicy przygotowali tam dla turystów maleńką plażę, pole biwakowe i parking. Z kolei okolice Jeziora Otomińskiego (nieдоступnego do kąpeli) świetnie nadają się na spacer, przejażdżki rowerem i pikniki w cieniu czterechsetletnich dębów. W pobliskim rezerwacie **„Bursztynowa Góra”** zobaczysz charakterystyczne leje – pozostałości po wydobywaniu bursztynu.

8 WYSPA SOBIESZEWSKA

Jeden dzień to za mało, żeby poznać wszystkie atrakcje Wyspy Sobieszewskiej! Z wień obserwacyjnych w rezerwacie **„Płasi Raj”** u ujścia Wisły Śmiałej wypatruj przez lornetkę ptaków na jeziorach i mokradłach, a ze ścieżki wokół rezerwatu **„Mewia Lacha”** u ujścia przekopu Wisły możesz zobaczyć wylęgające się tam foki szare. Od połowy kwietnia do połowy sierpnia plaża w rezerwacie jest zamknięta ze względu na okres lęgowy ptaków, ale poza rezerwatem plaże są otwarte. Zabawa w piasku to zawsze świetne zajęcie. Warto zabrać ze sobą sitko do szukania bursztynu! Jeśli chcesz dłużej zostać na wyspie, możesz przenoćować w pokojach gościnnych leśnictwa Sobieszewo.

9 W KRAINIE KORMORANÓW

Kormorany to duże ptaki wodne, które żyją w koloniach i budują gniazda wysoko na drzewach. Kiedy odwiedźsz rezerwat **„Kąty Rybackie”** na Mierzei Wiślanej w lasach Nadleśnictwa Elbląg, przekonasz się, jak zadziwiające są siedliska tych ptaków. Zobaczysz tam mnóstwo rozłożystych gniazd na czubkach drzew, które usychają, ponieważ kormorany stale zanieczyszczają je odchodami i łamą gałęzie. Sylwetki i donośne odgłosy tych ptaków niektórym przywodzą na myśl pterodaktyle – latające gady, wymarłe dawno temu. Rezerwat najlepiej odwiedzić wiosną lub latem, bo jesienią ptaki odlatują do ciepłych krajów. Na miejscu wypatruj też kolonii czapli siwej.

10 ROWEREM PRZES MIERZĘ

Poczuj wiatr we włosach, pedałując na rowerze słynnymi trasami rowerowymi: R-10 wokół Morza Bałtyckiego i WTR-9 wzdłuż Wisły. Nasz ulubiony szlak R-10 po Mierzei Wiślanej poprowadzi od Mikoszewa do granicy polsko-rosyjskiej w Piaskach. Dla urozmaicenia warto zatrzymać się przy Wielbłądym Garbie, nazwanym też Grzbieciem (49,5 m n.p.m.) – najwyższej wydnie w Europie – i wdrapać się na niego. Z ustawionej tam platformy widokowej podziwiasz Zatokę Gdańską i Zalew Wiślaný. Po drodze przez widne wypatruj **nikolajka nadmorskiego**. Jeśli znajdziesz tę roślinkę, możesz uznać się za mistrza botaniki. Pamiętaj jednak, aby jej nie dotykać i nie zrywać – jest ona objęta ochroną ścisłą!

11 U DRZEW W ODWIEDZINACH

Znajdź swoje ulubione drzewo – pomnik przyrody – na Pobrzeżu Gdańskim. Wiele z nich ma swoje imiona i wyjątkowe historie. Rosnący w Kadnachs Dąb Bażyński, liczący 720 lat, który pamięta czasy bitwy pod Grunwaldem, zaskoczy Cię wielką dziuplą u podstawy. Jak myślisz, skąd się wzięła? Czy ktoś w niej mieszkał? W Sopotie i Matemblewie poszukaj imponujących daglezi. W swoim naturalnym środowisku, w Ameryce Północnej, osiągnają one wysokości nawet 100 m. Drzewa zadziwiają nie tylko wiekiem czy rozmiarami, ale też kształtem. W pobliżu Wielkiej Gwiazdy, skrzyżowania szlaków turystycznych, odkryj przylgające się do siebie dwa drzewa: sosnę i buka, nazwane przez mieszkańców „Zakochaną Parą”.

12 KAJAKIEM PRZES ŻULAWY

Żuławy Wiślane to rozległa równina usypana przez Wisłę wpływającą do Zatoki Gdańskiej. Obszar ten częściowo leży poniżej poziomu morza i jest poprzecinany wieloma rzekami i kanałami. Urozmaicają go ciekawe budowle, np. mosty zwodzone i obrotowe (m.in. w Rybinie), urokliwe domy podcieniowe (jak te w malowniczej wsi Żuławki), kameralne kościółki i pozostałości wszechobecnych kiedyś wiatraków. Można tam dojechać wąskotorową Żuławską Koleją Dojazdową albo podjąć wyzwanie kajakowego spływu! Na jednodniową wyprawę polecamy spokojny nurt rzeki Tui (nazywanej też Tugą) z Nowego Stawu do Rybiny lub spływ rzekami Pętlą Żuławskiej, np. rzeką Szkarpawą z miejscowości Osłonka do służy Gdańska Głowa w Drewnicy.

13 DOBRANOC, LAS NA NOC

Noc w lesie to prawdziwa przygoda. Gdy wokół namiotu robi się ciemno, odgłosy natury potrafią opowiadać fascynujące historie i rozbudzić wyobraźnię. Koniecznie spróbuj z rodziną spędzić noc w lesie, na jednym z miejsc biwakowania przygotowanych przez Lasy Państwowe, np. nad jeziorami Borowo lub Wyspowo. Pamiętaj, że ogniska rozpalamy tylko w miejscach do tego wyznaczonych i dokładnie je gasimy, nie niszczymy roślin, a po zwinieniu namiotu sprzątam wszystkie śmieci.

W odkrywaniu trójmiejskich lasów i okolic pomogą Ci darmowe aplikacje „Nadleśnictwo Gdańsk” oraz „Kraina Boka” Nadleśnictwa Elbląg i Parku Krajobrazowego Wysoczyzny Elbląskiej, a także profile facebookowe nadleśnictw Gdańsk i Elbląg.

LEGENDA:

- plac zabaw
- tędy przejeździsz wózkim
- dojazd komunikacją zbiorową

Szczegółowych lokalizacji szukaj, wpisując w Google Maps hasło:

NIEMAPA POMORZA GDAŃSKIEGO

ZOSTAŃ BOTANICZNYM DETEKTYWEM

Podnijmy wyzwanie! W czasie spacerów z NIEMAPĄ po lasach Pomorza Gdańskiego szukaj gatunków wymienionych na naszej liście. Rośliny zostawiły wskazówki. Zaznacz te, które zobaczysz. Pamiętaj, aby ich nie zrywać – część z nich jest objęta ochroną. Podziwiał je, nie schodząc z wyznaczonych ścieżek.

PORADNIK WŁÓCZYKIJA

Wędrując leśnymi ścieżkami, daj się ponieść wyobraźni. Wypróbuj nasze sposoby na urozmaicenie spacerów.

- W LASACH NIEDALEKO TRÓJMIĘSTA MOŻNA ZNALEŹĆ WIELE GŁAZÓW NARZUTOWYCH. WYOBRAŹ SOBIE, ŻE TO WYSTĄJĄCE Z ZIEMI GŁOWY UŚPIĄCYCH TROLLI. CII... NIE OBUDZ ICH!
- ZAPRZYJAŹNIJ SIĘ Z LASEM. WYBIERZ WLUBIONY LEŚNY ZAKĄTEK I NADAJ MU NAZWĘ. ODWIEDZAJ GO W RÓŻNYCH PORACH ROKU I DNIA, ŻEBY SPRAWDZIĆ, JAK SIĘ ZMIENIA.
- UKRYJ SKARB. ZNALEZIONE NA PLAŻY MUSZELKI I KAWAŁKI BURSZTYNU ZAKOP NA PLAŻY W MIEJSCU PRZEZ CIEBIE WYBRANYM I NARYSUJ DLA RODZINSTWA LUB PRZYJACIOŁ MAPĘ, KTÓRA POMÓŻE IM TRAFIĆ DO TWOJEGO SKARBU.
- UDAJ LEŚNEGO SKRZATA. Z PŁASKICH KAMIENI ZNALEZIONYCH NAD WODĄ ZBUDUJ WIEŻYCKI I POZOSTAW JE W LESIE W CHARAKTERYSTYCZNYCH MIEJSCACH, W KTÓRYCH ZOSTANĄ ŁATWO ODNALEZIONE, NP. NA STOLE POD LEŚNĄ WIATĄ LUB POD DROGOWSKAZEM. MOŻE KTOŚ POMYŚLI, ŻE TO BUDOWLE LEŚNYCH SKRZATÓW?

NIEMAPA LASY POMORZA GDAŃSKIEGO

Mieszkańcy Trójmiasta i okolice mają szczęście do pięknych krajobrazów. Korzystając ze wszystkich zalet związanych z bliskością morza, mogą też cieszyć się z rozległych obszarów bogatych w jeziora i lasy. Aby zachować piękną przyrodę tych terenów, a jednocześnie gospodarować na nich i udostępniać je turystom, leśnicy utworzyli tam dwa leśne kompleksy promocyjne: Lasy Oliwsko-Darżlubskie i Lasy Żuławsko-Elbląskie. Są to obszary, które łączą różne funkcje lasu: przyrodniczą, społeczną i gospodarczą. Znajdują się tam rezerwaty, ścieżki edukacyjne, szlaki turystyczne, tereny rekreacyjne, a także lasy gospodarcze. Tereny leśne wraz ich atrakcjami graniczą z Trójmiastem. W kilka chwil można zmienić otoczenie z miejskiego zgiełku na kojący szum lasu. Do tego dochodzi ornitologiczny raj na Wyspie Sobieszewskiej, ciekawa przyroda Mierzei Wiślanej czy niepowtarzalny krajobraz Żuław Wiślanych. Natura tej krainy potrafi oczarować na różne sposoby.

Daj się porwać magii lasów! Namawiamy przede wszystkim na leśne wędrowki, które można urozmaicić m.in. biegami na orientację, biwakami z nocowaniem lub zajęciami edukacyjnymi w Leśnym Ogrodzie Botanicznym „Marszewo”. Nastawiaj uszu i miej oczy szeroko otwarte, a z pewnością wypatrzysz wiele nadmorskich ptaków, leśnych zwierząt i rzadkich gatunków roślin.

Polecamy wyprawy tropem wody: kamiennymi dolinami rzek, które rzeźbią głębokie i kręte jary, lub wokół leśnych jezior oraz moczarów, a nawet nurtem żuławskich rzek i kanałów za sprawą splotu kajakowego. Zapraszamy też do odbycia podróży w czasie, w tym do poszukiwania świadków odległej przeszłości: jaskiń, głazów narzutowych czy bursztynów.

NIEMAPA to seria nietypowych przewodników dla rodzin, które chcą wspólnie odkrywać otaczający je świat. Po wielu wydawnictwach o miastach Polski przyszedł czas na leśną przygodę. Za pomocą zabawnych ilustracji i gotowych propozycji wycieczek przedstawiamy ciekawe miejsca, przyrodę i kulturę. Serię tworzą Mamy Projekt, a ilustracje wykonała Patrycja Bliuj-Stodulska. Wszystkie NIEMAPY można pobrać z www.niemapa.pl.

DLA LASU, DLA LUDZI

Leśnik Lesław pracuje zarówno dla lasu, jak i dla ludzi. Wykonuje rozmaite prace i ma wiele zajęć, bo las pełni różne funkcje: przyrodniczą (2, 4), społeczną (1, 5) i gospodarczą (3, 6). Zobacz, czym zajmuje się leśnik Lesław.

- DAJ SIĘ NASTRASZYĆ. PRZY OKAZJI NOCLEGU POD NAMIOTEM WŚLECHAJ SIĘ W ODŁOŚY LASU I WYMYŚL WSPÓLNIE Z TOWARZYSZAMI PRZYGODY STRASZNĄ HISTORIĘ, KTÓRA DOBRZE SIĘ KOŃCZY.

- UŁOŻ WZDRZYSTY DYWAN NA LEŚNEJ POLANIE. NIECH POSŁUŻĄ CI KAMYCZKI, LIŚCIE I KAWAŁKI KORY ZNALEZIONE W LESIE.

- NAUCZ SIĘ JĘZYKA PTAKÓW. NAJPIERW POSŁUCHAJ ICH ODŁOŚÓW W INTERNECIE, A POTEM ROZPOZNAJ JE W CZASIE WYPRAWY DO LASU. NA POCZĄTEK WŚRÓD LEŚNEGO GWARU ROZRÓŻNIJ GŁOS KOSA.

